RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Janusz KOCHANOWSKI

RPO- 624121 -I/09/KJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, 27/02/2009.

Pan
Grzegorz Schetyna
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
ul. Batorego 5
02 – 591 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Premierze.

Ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993 ze zm.) w przepisie art. 42 ust. 1 stanowi, iż osoba, która utraciła dowód osobisty, jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym najbliższy organ gminy lub właściwą ze względu na miejsce pobytu polską placówkę konsularną. Organy te wydają zaświadczenie o utracie dowodu osobistego, ważne do czasu wydania nowego dokumentu, oraz powiadamiają o tym przy użyciu dostępnych środków, w szczególności telefaksu lub poczty elektronicznej, organ, który wydał dowód osobisty, w celu unieważnienia dokumentu. Art. 44 tej ustawy stanowi delegację dla Rady Ministrów do wydania rozporządzenia określającego m. in. tryb postępowania w przypadku utracenia dowodu osobistego.

Efektem realizacji tej delegacji jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 lutego 2009 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich unieważniania, wymiany, zwrotu lub utraty (Dz. U. Nr 47, poz. 384). Zgodnie z § 24 ust. 1 tego rozporządzenia zawiadomienie o utracie dowodu osobistego, o którym mowa w art. 42 ust. 1 ustawy, wymaga osobistego stawiennictwa osoby, która utraciła dowód osobisty, a w przypadku małoletnich lub osób ubezwłasnowolnionych - odpowiednio rodzica albo opiekuna lub kuratora ustanowionego przez sąd, w urzędzie obsługującym organ gminy lub w urzędzie konsularnym. Z kolei § 3

wskazanego przepisu rozporządzenia stanowi, iż w przypadku niemożności osobistego stawiennictwa osoby, która utraciła dowód osobisty z powodu choroby, niepełnosprawności lub innej niedającej się pokonać przeszkody, zawiadomienia może dokonać pełnomocnik, po okazaniu pełnomocnictwa udzielonego na piśmie.

O ile wymóg osobistego stawiennictwa w urzędzie gminy nie powinien być nadmiernie kłopotliwy, o tyle w przypadku konieczności dokonania osobistego zgłoszenia utraty dowodu w urzędzie konsularnym budzi on poważne wątpliwości punktu widzenia ciężaru nałożonego na polskiego obywatela obowiązku. Zmniejszająca się gęstość sieci placówek dyplomatycznych i konsularnych, znaczne odległości, które niejednokrotnie należałoby pokonać i związane z tym koszty, przemawiają moim zdaniem za wprowadzeniem mniej rygorystycznych wymogów proceduralnych w takich sytuacjach. Jeszcze większe obciążenia wobec obywateli wystąpią w przypadku wystawienia pełnomocnictwa.

Wątpliwości budzi także tryb procedowania w przypadku utraty dokumentu. Zgłaszający się osobiście lub jego pełnomocnik mają przedstawić jedynie informację odnośnie do zagubienia dowodu osobistego. Organ przyjmujący zgłoszenie może przy pomocy telefaksu lub poczty elektronicznej powiadomić organ wydający dowód o tym fakcie w celu jego unieważnienia. Dostrzegam pewną sprzeczność w tych postanowieniach. Zawiadomienie organu wydającego dokument może nastąpić przy pomocy telefaksu lub poczty elektronicznej, zaś zgłoszenie utraty dokumentu musi nastąpić osobiście. Wydaje się, że i ten element postępowania można by uprościć, a placówka konsularna droga pocztową przekazałaby zainteresowanemu zaświadczenie o zagubieniu dowodu co w sposób znaczny ułatwiłoby procedurę.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie, stanowiącej podstawę wydania powyższego rozporządzenia, Rada Ministrów została zobligowana do jego wydania mając na względzie sprawność prowadzonego postępowania oraz zapewnienie ochrony przetwarzanych danych. Przy obligatoryjnym wymogu osobistego stawienia się w placówce konsularnej spełnienie wymogu sprawności postępowania wydaje się wysoce wątpliwe. Być może autorom tego rozwiązania prawnego przyświecała chęć uniknięcia dokonywania zgłoszeń przez osoby nieuprawnione, ale można temu zapobiec np. poprzez obowiązek

potwierdzenia zgłoszenia zaginięcia dowodu osobistego w miejscowej placówce policji i dopiero wtedy zgłoszenie tego faktu w konsulacie, niekoniecznie już osobiście.
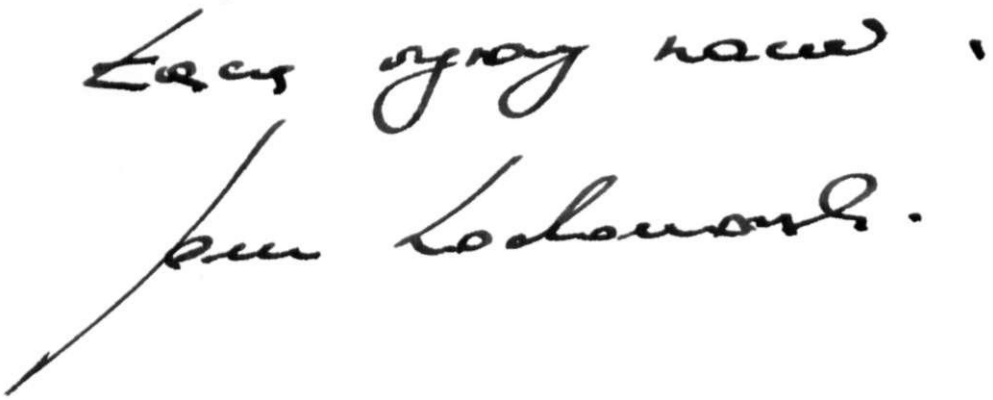
Mając powyższe na względzie, działając w oparciu o art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie wystąpienia z inicjatywą zmiany przepisów nakładających na obywateli niekonieczne obowiązki oraz powiadomienie mnie o podjętych decyzjach.